

Årsmelding 2011

FROSTATING LAGMANNSRETT

RATATOSK VAR NORRØN MYTOLOGIS SVAR PÅ E-POST

Ratatosk (*Ratatoskr*), er i norrøn mytologi et ekorn som levde i verdstreet Yggdrasil. Ratatosk sprang som budbringer mellom toppen og rota av treet. Han var budbringer mellom verdene. Han snakket med alle, fra æsene til nornene.

Nærmere omtale om Frostating-seglet: www.frostating.no

Årsmelding 2011 for Frostating lagmannsrett

Innholdsfortegnelse

1.	Innledning	3
2.	Tilbakeblikk	4
3.	Organisasjon – Medarbeidere	5
4.	Sakstyper – Statistikk – Saksbehandlingstid	12
5.	Fysiske og økonomiske rammebetingelser	20
6.	Aktuelt:	
	• Solveig Hanger	22
	• Den europeiske menneskerettsdomstol i Strasbourg	25
	• Et knippe saker fra året som gikk	28
	• «Et dommersukk»	31

Forsidebilde: Harbakhula, Åfjord. Foto: Arne Hugdal.

1. Innledning

❖❖ Frostating lagmannsrett er en av landets seks lagmannsretter. Geografisk dekker domstolen de tre fylkene Nord-Trøndelag, Sør-Trøndelag og Møre og Romsdal. Pr. 1. januar 2012 var det 687 788 innbyggere i embetskretsen, fordelt på 133 289 i Nord-Trøndelag, 297 951 i Sør-Trøndelag og 256 548 i Møre og Romsdal. Lagmannsretten har to lagsogn, Trondheim lagsogn og Møre og Romsdal lagsogn.

Domstolen har sitt hovedsete i Trondheim tinghus, men den disponerer rettssaler både i Kristiansund, Ålesund og Molde.

Lagmannsretten er anke-domstol for til sammen 8 tingretter:

- Namdal tingrett, Namsos
- Inntrøndelag tingrett, Steinkjer
- Sør-Trøndelag tingrett, Trondheim
- Fosen tingrett, Brekstad
- Nordmøre tingrett, Kristiansund
- Romsdal tingrett, Molde
- Sunnmøre tingrett, Ålesund
- Søre Sunnmøre tingrett, Volda

Lagmannsretten er dessuten anke-domstol i en del saker for følgende jordskifteretter:

- Nord-Trøndelag jordskifterett, Steinkjer
- Sør-Trøndelag jordskifterett, Trondheim
- Nordmøre jordskifterett, Surnadal
- Romsdal jordskifterett, Molde
- Sunnmøre jordskifterett, Ålesund

Enkelte av jordskifterettens avgjørelser kan ankes til Frostating jordskifteoverrett som ligger i Molde. Frostating jordskifteoverrett har også begge Trøndelagsfylkene og Møre og Romsdal som sitt jurisdiksjonsområde.

Frostating lagmannsrett presenterer med dette sin 20. årsmelding, hvor vi tar sikte på å gi en konsentrert fremstilling av domstolen og dens oppgaver og virksomhet i året som er gått. Avslutningsvis i årsmeldingen har vi tatt inn to artikler. Årsmeldingen er i år inndelt på en noe annen måte enn tidligere år, men det faglige innholdet er beholdt.

2. Tilbakeblikk

✚✚ Sakstilgangen til lagmannsretten vi bli beskrevet i et senere kapittel, men det nevnes allerede innledningsvis at økningen av sakstilgangen vi har sett de senere år har gjort seg gjeldende også i 2011, både for straffesaker og sivile saker. Det er avsagt 130 dommer i straffesaker, 89 dommer i sivile saker og avhjemlet 8 overskjønn.

Personalsituasjonen er stabil, og vi har lavt sykefravær. Vi har imidlertid høy gjennomsnittsalder blant dommerne. Av 19 faste dommere (hvorav en har permisjon) er 13 dommere 60 år eller mer. Fraværsprosenten som følge av lengre feriefravær og avtalefestede seniordager er derfor relativ høy.

Dommere og saksbehandlere har gjennom året vært på ulike kompetansehevende kurs og seminarer, både som deltakere, foredragsholdere og på arrangørsiden. Vi har dessuten i løpet av året gjennomført et kartleggingsprosjekt, hvor dommere og saksbehandlere har kartlagt saksbehandlingsrutiner og saksfordelingsmodeller i de øvrige lagmannsrettene. Vi har som følge av dette foretatt en del endringer i våre egne rutiner. Målet er at vi skal oppnå både jevnere sakstilgang hos dommerne, mer varierte

arbeidsoppgaver for saksbehandlerne og totalt en mer effektiv behandling av både straffesaker og sivile saker. Årets internseminar ble lagt til Kongsvold fjellstue, og kartleggingsprosjektet var selvsagt ett av hovedtemaene. Uavhengig av prosjektet har vi også formalisert en ordning med kollegatilbakemelding til rettens leder etter avsluttet ankeforhandling.

Det er i løpet av året avholdt to fagdager for dommerne, med interne og eksterne foredragsholdere.

Lagmannsretten har vært representert på Møre og Romsdal krets av den norske advokatforenings seminar. Vi har dessuten hatt møte med sorenskriverne i lagdømmet, et nyttig treffpunkt for erfaringsutveksling.

Lagmannsretten har i 2011 formalisert deltakelse i vitnestøtteordningen i Trondheim tinghus, med gode tilbakemeldinger både fra dommerne og rettsbetjentene.

I fjorårets årsmelding ble arbeidet med å få en rasjonell utnyttelse av ledige lokaler i tinghuset nevnt. Lite har skjedd på dette området i løpet av 2011, slik at arbeidet, i regi av Brukerutvalget for Trondheim tinghus, fortsetter i 2012.

3. Organisasjon – Medarbeidere

✚✚ Domstolen ledes av førstelagmann Aage Rundberget, lagmann Kari Lynne, lagmann Gunnar Greger Hagen og administrasjonssjef Gunn Karlsaune.

Lagmann Kari Lynne er tillagt et særlig ansvar for behandlingen av sivile saker og lagmann Gunnar Greger Hagen tilsvarende ansvar for behandlingen av straffesaker. Det er dessuten blant dommerne etablert faggrupper innen henholdsvis sivilprosess og straffeprosess.

Domstolen har i tillegg til ledergruppen 16 faste dommerembeter og 11 saksbehandlere, hvorav en saksbehandler er tilknyttet tinghusforvaltningen.

Med unntak for overskjønn praktiserer domstolen ingen form for spesialisering. Lagdommer Knut Røstum er for tiden overskjønnsbestyrer.

Oversikt over lagmannsrettens personell i 2011:

Ledergruppe

FØRSTELAGMANN AAGE RUNDBERGET, f. 1947 i Våler i Solør, cand.jur. 1971, utnevnt lagdommer 1992, lagmann fra 2001, førstelagmann fra 2010. Saksbehandler og avdelingsdirektør i Justisdepartementet, utreder i R-direktoratet (Statskonsult), dommerfullmektig på Voss, kst. byrettsdommer i Bergen, fylkesrådmann i Sør-Trøndelag, 1998 – 2000 kst. fylkesmann i Sør-Trøndelag.

Verov 2011:

- *Styreleder i Norsk Rettsmuseum*
- *Varamedlem til styret for stiftelsen Trondhjems Hospital*

LAGMANN KARI LYNNE, f. 1956 i Ski, cand. jur. 1981, utnevnt lagdommer 2002, lagmann fra 2010. Konsulent i Handels- og skipsfartsdepartementet, politiinspektør/påtaleleder ved Trondheim politidistrikt, dommerfullmektig hos byfogden i Trondheim, statsadvokat i Trondheim, kst. sorenskriver i Orkdal, tingrettsdommer i (gamle) Sør-Trøndelag tingrett.

Verov 2011:

- *Ingen*

LAGMANN GUNNAR GREGER HAGEN, f. 1949 i Strinda, cand.jur. 1975, utnevnt lagdommer 1995, kst. lagmann 2006, lagmann fra 2008. Vit.ass. ved Institutt for kriminologi og strafferett ved Universitetet i Oslo, konsulent i Statens bygge- og eiendomsdirektorat i Oslo, dommerfullmektig i Midt-Trøndelag, advokat i eget firma i Trondheim.

Verov 2011:

- *Styreleder i Torstein Erbo's gavefond*
- *Forretningsfører for Chr. Lorck Schive og bustrus legat for kunstnere*
- *Fast møtende varamedlem til styret i Norsk Rettsmuseum*
- *Medlem av Domstoladministrasjonens faggruppe for strafferett og straffeprosess*

ADMINISTRASJONSSJEF GUNN KARLSAUNE, f. 1963 i Åfjord. Administrasjonssjef fra 2008. Edb-assistent Sparebanken Midt-Norge, regnskapsfører Ernst & Young, kirkeverge Stjørdal kommune, kontorsjef/daglig leder Nidaros domkirke og Vår Frue menighet.

Verø 2011:

- Leder av valgrådet for Nidaros bispedømme
- Medlem av Domstoladministrasjonens faggruppe for ledelse
- Styremedlem i Trøndersk Skilaug

Dommere

LAGDOMMER SVERRE ERIK JEBENS, f. 1949 i Bergen, cand.jur. 1977, utnevnt 1988. Vit.ass. ved Nordisk institutt for sjørett og Institutt for offentlig rett ved Universitetet i Oslo, dommerfullmektig i Inderøy, advokatfullmektig i Trondheim, politiadjutant i Trondheim, førstekonsulent i Justisdepartementets lovavdeling, kommuneadvokat i Trondheim, dommer ved Den Europeiske Menneskerettighetsdomstolen i Strasbourg 2004 – 2011.

Verø 2011:

- Medlem av Regional etisk komite for medisinsk og helsefaglig forskning
- Medlem av redaksjonskomiteen for Tidsskrift for erstatningsrett

LAGDOMMER MATS STENSrud, f. 1950 i Trondheim, cand.jur. 1977, utnevnt 1989. Vit. ass. ved Institutt for privatrett ved Universitetet i Oslo, førstekonsulent i Justisdepartementets lovavdeling, leder for juridisk avdeling i Forretningsbanken AS, dommerfullmektig i Midt-Trøndelag, advokat i eget firma i Trondheim.

Verø 2011:

- Kretsmeglingsmann (Trøndelag og Møre og Romsdal)
- Leder for klagenemnda for håndverkertjenester

- Medlem av fagutvalget for sivilprosess, Juristenes Utdanningscenter
- Leder for utvalg for behandling av krav om oppreisning fra tidligere barnevernsbarn i Nord-Trøndelag

LAGDOMMER RANDI GRØNDALen, f. 1952 i Åmot i Østerdalen, oppvokst i Løten, cand.jur. 1979, utnevnt 1989. Konsulent i Miljøvern-departementet, dommerfullmektig hos byfogden i Trondheim, advokat i Forretnings-banken AS.

Verø 2011:

- Medlem av Markedsrådet
- Medlem av Tilsynsutvalget for dommere
- Leder for Tilsynsrådet for fengsler og friomsorgs-kontorer under Kriminalomsorgen region nord.

INTERNSEMINAR: Lagdommerne Sissel Endresen og Jon Kapelrud og andre fra Frostating fikk tatt moskus ved hornene under seminar ved Kongsvold fjellstue.

LAGDOMMER SISSEL ENDRESEN, f. 1949 i Bø i Vesterålen, cand.jur. 1977, utnevnt 1995. Førstesekretær hos Fylkesskattesjefen i Telemark, førstekonsulent hos Forbrukerombudet, dommerfullmektig i Eidsvoll, advokat i eget firma på Eidsvoll, kontorsjef hos Forbrukerombudet, advokat og kommuneadvokat i Trondheim, dommer ved Trondheim byrett, 2002 – 2005 avdelingsdirektør i Domstoladministrasjonen.

Verv 2011:

- *Medlem av Pasientskadenemnda, fungerende leder*

LAGDOMMER OLE JOHAN LUND, f. 1945 i Trondheim, cand.jur. 1972, utnevnt 1995. Saksbehandler i Miljøverndepartementet, dommerfullmektig i Orkdal, kontorsjef hos Fylkeslegen i Sør-Trøndelag, direktør ved Reitgjerdet sykehus, direktør for HVPU i Sør-Trøndelag, rådmann i Melhus, fylkesrådmann i Sør-Trøndelag.

Verv 2011:

- *Varamedlem til styret i Norsk Rettsmuseum*
- *Medlem av Domstoladministrasjonens studiepermisjonsutvalg*

LAGDOMMER HANS O. KVELI, f. 1945 i Lierne, cand.jur. 1969, utnevnt 1999. Konsulent i Kommunaldepartementet, dommerfullmektig i Levanger, konsulent hos Fylkesmannen i Nord-Trøndelag, advokat i eget firma i Steinkjer.

Verv 2011:

- *Styreleder i Nordenfeldske Bykredits stiftelse*
- *Nestleder i styret for Trondhjems Hospital*

LAGDOMMER ARVE ROSVOLD ALVER, f. 1951 i Stjørdal, cand.jur. 1976, utnevnt 2000. Dommerfullmektig i Lofoten, leder for juridisk avdeling Forretningsbanken AS og Fokus Bank AS region nord, egen advokatvirksomhet i Stjørdal og Trondheim, møterett for Høyesterett fra 1994.

Verv 2011:

- *Medlem av Klagenemnda for offentlige anskaffelser (KOFA)*

LAGDOMMER DAG BRATHOLE, f. 1951 i Hauge-sund, cand.jur. 1977, utnevnt i 2000. Konsulent i Justisdepartementet, dommerfullmektig ved Nordmøre herredsrett, advokat i Kreditkassen, advokat i eget firma i Kristiansund, tjenestegjøring i NORLAG i 2007-2008, permisjon fra februar 2010 for tjenestegjøring for NORLAM i Moldova.

LAGDOMMER HANS CHRISTIAN HOFF, f. 1944 i Oslo, cand.jur. 1971, utnevnt 2001. Konsulent i Rikstrygdeverket, førstekonsulent i Justisdepartementet, dommerfullmektig i Ofoten, politifullmektig i Narvik, statsadvokatfullmektig i Trondheim, sorenskriver i Namdal, sorenskriver og senere herredsrettsdommer i Ofoten.

Verv 2011:

- *Ingen*

LAGDOMMER ARNE K. UGGERUD, f. 1957 i Lærdal, cand.jur. 1984, utnevnt 2001. Saksbehandler i Justisdepartementet, dommerfullmektig i Sør-Østerdal, politijurist ved Utrøndelag politikammer, advokatfullmektig i Oslo, statsadvokat i Trondheim.

Verv 2011:

- Leder i Domstoladministrasjonens regelutvalg
- Medlem av Dommerforeningens fagutvalg for strafferett og straffeprosess

LAGDOMMER JON KAPELRUD, f. 1946 i Lillehammer, cand.jur. 1974, utnevnt 2002. Orlogskaptein (R), Forsvarets Høgskoles Hovedkurs 1986–87, Nato Defence College, Roma, Reserve Officers' Course 1996. Byråsjef i Justisdepartementet, prosjektleder for organisasjonsutvikling i politiet og leder for internasjonale forhandlinger om bekjempelse av narkotika og økonomisk kriminalitet, dommerfullmektig i Lier, Røyken og Hurum, byrettsdommer i Drammen.

Verv 2011:

- Leder av valgkomitéen i Trondhjem Militære Samfund,
- Leder av valgkomitéen i boligselskapet Skjæringen AS
- Foreleser i fag til juridisk embetseksamen, – mastergrad, Folkeuniversitetet i Midt-Norge.
- Medlem dommernes mediegruppe

LAGDOMMER KNUST RØSTUM, f. 1948 på Byneset, cand.jur 1974, utnevnt 2002. Politifullmektig i Trondheim, dommerfullmektig i Orkdal, advokat i eget firma i Trondheim, møterett for Høyesterett fra 1997.

MOSKUS I SIKTE: Etter hvert kom moskusen på Tverrfellet så nær at Frostatings følge fant det best å vike fra stien.

Verv 2011:

- *Styremedlem i TrondheimSolistene*
- *Styremedlem i Den norske Dommerforening*
- *Varamedlem til Innstillingsrådet for dommere*

LAGDOMMER ROGER FAANES, f. 1951 i Trondheim, cand.jur. 1976, utnevnt 2003. Dommerfullmektig i Fosen tingrett, konsulent i Aust-Agder fylkeskommune, advokat i Ørland, tingrettsdommer i Nordmøre tingrett.

Verv 2011:

- *Ingen*

LAGDOMMER IVAR SØLBERG, f. 1956 i Ålesund, cand. jur. 1984, utnevnt 2004. Konsulent i Justisdepartementet, politifullmektig i Østerdal og Hamar politidistrikter, dommerfullmektig i Sør-Hedmark, førstekonsulent hos fylkesmannen i Hedmark, advokat i eget firma i Ålesund.

Verv 2011:

- *Styreleder AS Møre Codfish Comp (til september 2011)*
- *Leder av Domsutvalget for Norges idrettsforbund og olympiske og paraolympiske komité*

LAGDOMMER SVEN-JØRGEN LINDSETMO, f. 1960 i Levanger, cand. jur. 1988, utnevnt 2008. Førstekonsulent, senere lovrådgiver i Justisdepartementets lovavdeling, dommerfullmektig ved Stjør- og Verdal tingrett, advokat og partner i eget firma i Steinkjer.

Verv 2011:

- *Ingen*

LAGDOMMER MARIT FORSNES, f. 1968 i Kristiansund, cand. jur. 1995, utnevnt 2010. Dommerfullmektig hos byfogden i Trondheim og i Midt-Trøndelag tingrett. Advokat i tre forskjellige firma i Trondheim.

Verv 2011:

- *Medlem av arvelovutvalget*
- *Nestleder av Domsutvalget for Norges idrettsforbund og olympiske og paraolympiske komité*

Som følge av blant annet permisjoner i 2011 har domstolen hatt følgende *konstituerte lagdommere*:

ADVOKAT OLAV M. HOHLE (til 1. oktober)
SORENSKRIVER MORTEN GUNNES (15. mars – 15. september)
SENIORRÅDGIVER GUNVOR Ø. LØGE (1. oktober – 31. desember)

Som ytterligere ressurs har domstolen i 2011 hatt følgende *ekstraordinære lagdommere*: (pensjonerte dommere, eventuelt andre jurister, konstituert for to år om gangen til å gjøre tjeneste i lagmannsretten etter domstolens behov):

FØRSTELAGMANN KJELL BUER
SORENSKRIVER INGOLF JOA (fra 1. juli)
TINGRETTSDOMMER IVAR OFTEDAL
TINGRETTSDOMMER ØYVIND HOEL
TINGRETTSDOMMER ØYSTEIN KNUDSEN (fra 1. november)
ADVOKAT GURI GRØNFLATEN

I tillegg har tingrettsdommere blitt *tilkalt* for å tjenestegjøre i lagmannsretten.

Saksbehandlere

RÅDGIVER SOLVEIG HANGER, ansatt 1961, økonomi/innkjøp, IKT/brukerstøtte, stedfortreder for administrasjonssjefen.

RÅDGIVER BERIT RIIBE DITLEVSEN, ansatt 1988, regnskap/økonomi/arkiv. Tillitsvalgt for saksbehandlerne.

RÅDGIVER BIRTHE E. RØED KNUDTZON, ansatt 2002, fra 2007 leder av berammerkontoret.

FØRSTEKONSULENT BERIT K. HØGNES, ansatt 1990, innkalling/reisebestilling/saksbehandling.

FØRSTEKONSULENT MARIA ELENA SOTUYO, ansatt 1995, straffesaker/ekspedisjon/saksbehandling.

FØRSTEKONSULENT ELISABETH WRÅLI, ansatt 1998, saksbehandling/IKT/regnskap.

FØRSTEKONSULENT TURID A. M. MEIDELL, ansatt 2003, ekspedisjon/saksbehandling.

FØRSTEKONSULENT ANNE-GRETHER JOHANSEN, ansatt 2005, saksbehandling/ekspedisjon/bibliotek.

FØRSTEKONSULENT KJERSTI STRAND, ansatt 2007, saksbehandling/ekspedisjon.

FØRSTEKONSULENT MORTEN VÆRNES, ansatt 2008, saksbehandling/ekspedisjon.

«RETTSBETJENTENES DAG»:

Rettsbetjentene utøver en viktig servicefunksjon under ankeforhandlingen.

FØRSTEKONSULENT HANNE IRENE OKSVOLD, ansatt 2009, fag-/brukerstøtte for Domstoladministrasjonen i 80 %, saksbehandling for lagmannsretten i 20 %.

KONSULENT SYLVI ELTOFT, fra 2008 engasjement i tinghusets fellesfunksjon: sentralbord/post/info. Har siden 2009 jevnlig vikariert som saksbehandler.

Rettsbetjenter

Trondheim:

Per Bjørgum
Albert Granum
Odd Harald Nyseter

Molde/Kristiansund:

Gunnar Høgseth

Ålesund:

Øyvind Fiskerstrand

4. Sakstyper – Statistikk – Saksbehandlingstid

❖❖ Lagmannsrettens virksomhet kan inndeles i to hovedområder – behandling av straffesaker og sivile saker.

MEDDOMSRETT: Fire meddommere og tre fagdommere.

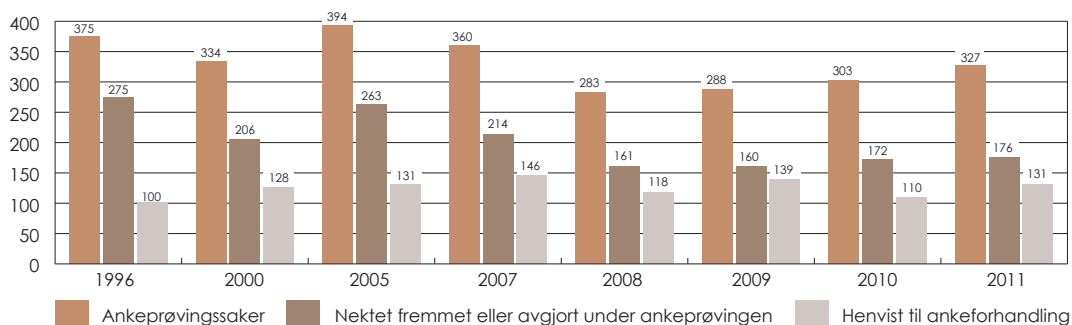
4.1. Straffesaker

Alle straffesaker starter i tingretten. Tingrettens avgjørelser kan ankes til lagmannsretten.

En anke som kommer inn til lagmannsretten behandles først av tre dommere som *ankeprøvingssak*. De tre dommerne avgjør om anken skal fremmes til ankeforhandling eller nektes fremmet. Anke fra siktede som angår forbrytelse som etter loven kan medføre

fengsel i mer enn seks år, *skal* fremmes til ankeforhandling dersom de formelle vilkår for øvrig er tilfredsstillt. Anke over forhold hvor påtalemyndigheten ikke har påstått, og det ikke er idømt annen reaksjon enn bot, inndragning eller tap av retten til å føre motorvogn, kan ikke fremmes til ankeforhandling uten lagmannsrettens samtykke. I andre saker kan siktedes anke nektes fremmet når lagmannsretten finner det klart at anken ikke vil

Anker over straffedommer

føre fram. Anke fra påtalemyndigheten kan, også om det gjelder en forbrytelse som har en strafferamme på mer enn fengsel i seks år, nektes fremmet til ankeforhandling når retten finner at anken gjelder spørsmål av mindre betydning, eller det ellers ikke er grunn til at anken blir prøvd.

Avgjørelse om å nekte en anke fremmet til ankeforhandling treffes ved en begrunnet, skriftlig beslutning. Det kreves enstemmighet.

Retten kan på visse vilkår allerede under ankeprøvingen avgjøre anken uten ankeforhandling. Det mest praktiske er hvis retten finner at tingrettens dom må oppheves eller straffen settes ned. Det siste forutsetter at det ikke er anket over skyldspørsmålet.

For Trøndelagsfylkene holdes ankeforhandling i Trondheim, mens for Møre og Romsdal gjennomføres ankeforhandlingene i Ålesund, Molde og Kristiansund.

I 2011 kom det inn 327 anker over dom i straffesaker. Det ble foretatt «ankesiling» av i alt 307 saker, hvorav 260 gjaldt saker med strafferamme under 6 år. Av disse ble 84 saker (32,3 %) henvist til ankeforhandling. 47 saker var saker med strafferamme over 6 år. I det følgende vises fordelingen på de viktigste sakgrupper.

4.1.1 Jurysaker (Lagrettesaker)

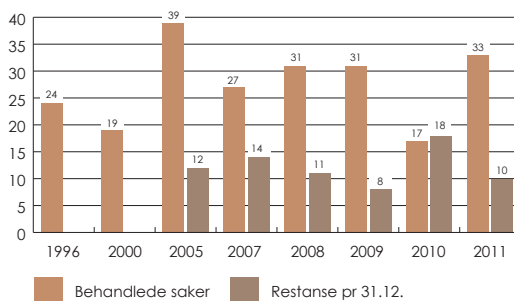
Ankesaker som gjelder forbrytelser som kan medføre fengselsstraff i mer enn seks år, skal som hovedregel behandles med jury når anken omfatter bevisbedømmelsen under skyld-

spørsmålet. Skyldspørsmålet avgjøres da av juryen bestående av ti «lege» kvinner og menn. Juryen i den enkelte sak trekkes ved data-basert loddtrekning fra utvalget for det aktuelle lagsogn, Møre og Romsdal eller Trondheim lagsogn. Juryen skal være sammensatt med jevnest mulig kjønnsfordeling.

Domfellelse i en sak forutsetter at minimum sju jurymedlemmer finner tiltalte skyldig. Juryens avgjørelse vil normalt være den endelige, men rettens juridiske dommere kan i særlige tilfeller sette avgjørelsen til side. Straffutmålingen i juriesaker avgjøres av rettens tre juridiske dommere sammen med juryens ordfører og tre av juryens øvrige medlemmer, som tas ut ved loddtrekning. Det er ofte flere tiltalte i juriesakene, særlig i narkotikasaker.

I 2011 har lagmannsretten *gjennomført* 33 juriesaker. Det er på nivå med 2008 og 2009. Ca 70 % av sakene gjaldt seksualforbrytelser (hvorav 11 voldtektssaker). I to av sakene ble lagrettens svar satt til side. Sakene behandles da på nytt, men denne gang med meddomsrett. Av de 28 sakene som endte med dom, ble

Juriesaker

Restansedata for 1996 og 2000 mangler.

det avsagt 5 frifinnende dommer som følge av juryens nei-svar. I to av disse sakene hadde vedkommende blitt dømt i tingretten.

4.1.2 Meddomsrettssaker

Retten settes i meddomsrettssaker med tre juridiske dommere og fire lekdommere (meddommere) som trekkes fra utvalget for det aktuelle lagsogn. Ved anke over bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet, behandler den samlede rett både skyldspørsmålet og eventuell straffreaksjon. For domfellelse kreves at minst fem av rettens sju medlemmer finner tiltalte skyldig.

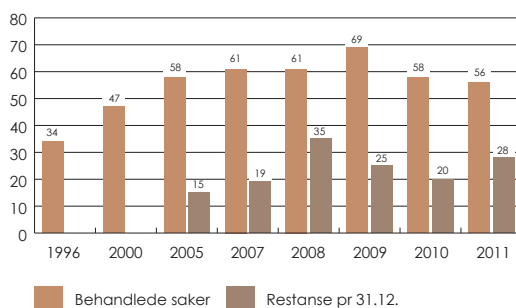
Følgende saker behandles i meddomsrett:

1. Straffutmålingsanker og andre såkalte «begrensede anker» i saker angående forbrytelser som etter loven kan medføre

fengsel i mer enn seks år. I 2011 avsa lagmannsretten dom i 16 slike saker.

2. Anker over bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet i saker med strafferamme under seks år. I 2011 avsa lagmannsretten dom i 40 slike saker.
3. Ny behandling av saker hvor de juridiske dommere har satt juryens svar til side.

Meddomsrettssaker

Restansedata for 1996 og 2000 mangler.

Sylan og Skardsfjella.

4.1.2.1 Særlig om lekdommerutvalgene

Utvalgene av lekdommere er sammensatt etter forslag fra den enkelte kommune med et antall avhengig av kommunens innbyggertall. Lagdømmet er inndelt i to lagsogn / to loddtrekningskretser, Møre og Romsdal lagsogn og Trondheim lagsogn (som omfatter begge Trøndelagsfylkene). Det totale antall lagrettemedlemmer og meddommere til disposisjon for Frostating lagmannsrett i valgperioden 2008 – 2012 er 1060. I forrige valgperiode var antallet vesentlig høyere (2384). Lovgivers hensikt med å redusere antall lekdommere i utvalgene var å sikre bredere erfaring ved hyppigere tjenestegjøring for den enkelte. Etter ny lovendring i 2010 er domstolleder gitt adgang til å be om at det velges flere

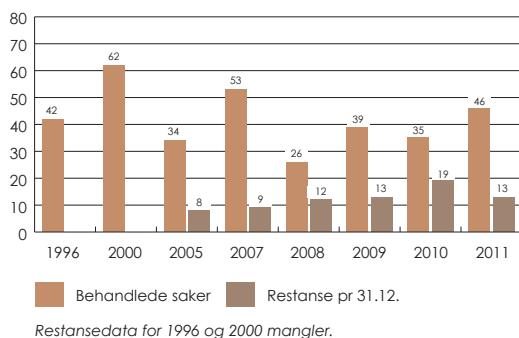
medlemmer til utvalgene dersom det oppstår behov for det i valgperioden.

4.1.3 Fagdommersaker

I ankesaker som ikke krever behandling med jury eller meddommere, jf. pkt. 4.1.1 og 4.1.2, settes lagmannsretten med tre juridiske dommere. Hvis saken bare gjelder rettsanvendelsen, saksbehandlingen eller straffutmålingen i saker med strafferamme under fengsel i seks år, avgjøres den således av de juridiske dommerne alene.

Frostating lagmannsrett behandlet 46 fagdommersaker i 2011 mot 35 i 2010.

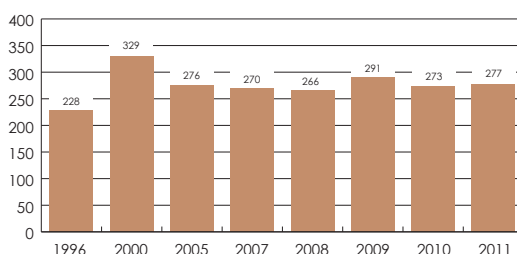
Fagdommersaker

4.1.4 Anke over kjennelse og beslutning

Frostating lagmannsrett behandlet 277 slike ankesaker i 2011, omtrent likt med 2010 (273). Brorparten av sakene gjelder overprøving av tingrettens avgjørelser om varetektsfengsling, førerkortbeslag og illeggelse av besøksforbud. Behandlingen av slike anker skjer normalt skriftlig på grunnlag av sakens dokumenter. Avgjørelsen treffes av tre fagdommere.

Anker over kjennelser og beslutninger

4.1.5 Gjenåpning av straffesaker

Begjæringer om gjenåpning av straffesaker behandles av Gjenopptakelseskommisjonen for straffesaker. Gjenopptatt straffesak skal behandles ved en annen (sideordnet) domstol enn den som opprinnelig behandlet saken. Frostating lagmannsrett behandlet i 2011 én slik sak.

4.2 Sivile saker

4.2.1 Anke over dom

Lagmannsretten er ankeinstans for sivile saker avgjort i tingrettene og for visse avgjørelser i jordskifterettene. Når anken gjelder en formuesverdi under kr. 125.000 kan den ikke fremmes uten rettens samtykke. Anke i barnevernsaker kan ikke fremmes uten samtykke fra lagmannsrettens ankeutvalg.

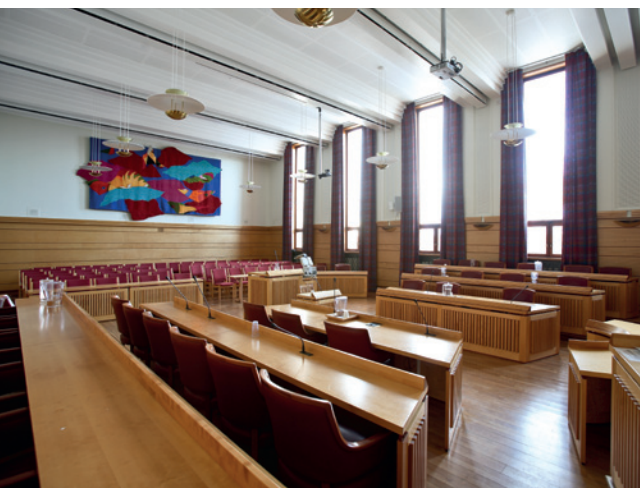
Det kreves gebyr for å få behandlet en anke. Ankegebyret var i 2011 kr. 20.640 for én rettsdag, med økning etter en degressiv skala for antall rettsdager. Noen sakgrupper, f. eks. familiesaker, er fritatt for behandlingsgebyr.

Ankesakene avgjøres som hovedregel etter muntlig ankeforhandling. Retten settes alltid

med tre juridiske dommere. Partene kan i tillegg begjære retten satt med to meddommere trukket av lagsognets faste utvalg. Hvis det kreves fagkyndighet, kan retten oppnevne meddommere med særlig kunnskap innen det området saken gjelder. I noen saker, for eksempel barnevern- og arbeidsrettssaker, *skal* som hovedregel meddommere – også fagkyndige meddommere – delta.

Lagmannsretten kan beslutte skriftlig behandling av en ankesak. Tre juridiske dommere treffer da avgjørelse på grunnlag av sakens dokumenter. Noen saker forlikes etter rettsmekling.

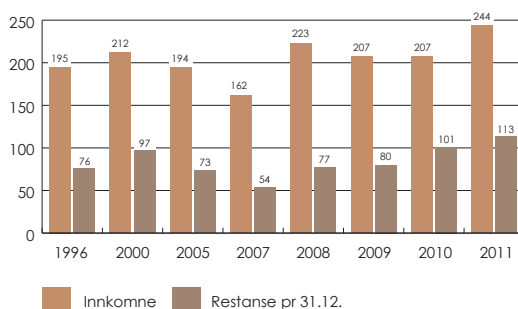
Ankesakene fra Trøndelagsfylkene behandles vanligvis i Trondheim tinghus, og sakene fra Møre og Romsdal behandles normalt i tinghusene i Kristiansund, Molde og Ålesund. Ankeforhandling kan holdes andre steder hvis lagmannsretten finner dette praktisk av hensyn til f.eks parter, vitner eller befaring.

Innkomne sivile ankesaker i 2011 var 244 mot 207 i 2010, en økning på 18 %. Tallet inkluderer saker som går til rettsmekling, men ikke førsteinstanssakene (16 saker, jf nedenfor).

I alt 233 saker ble avgjort i 2011 mot 182 i 2010. Restansen av sivile ankesaker pr. årsskiftet 2011/2012 var 113.

Anke over dom

4.2.2 Førsteinstanssaker

Etter § 23 i Trygderettsloven kan domstolene prøve lovligheten av Trygderettens kjennelser. Søksmål til prøvelse av slike avgjørelser bringes inn for lagmannsretten som førsteinstans. Frostating lagmannsrett mottok 16 slike saker i 2011 mot 6 i 2010.

Lagmannsretten har overfor Domstoladministrasjonen og Justisdepartementet foreslått at også førsteinstanssakene starter i tingretten.

4.2.3 Gjenåpning

Etter tvisteloven kap. 31 kan rettskraftige avgjørelser på visse vilkår kreves gjenåpnet. I 2011 mottok lagmannsretten 6 begjæringer

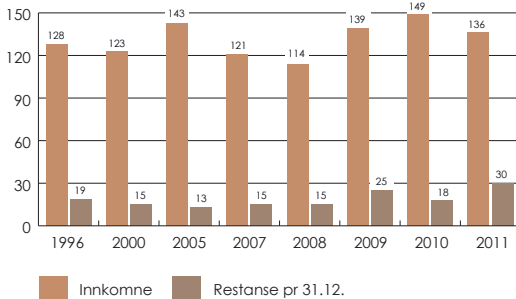
om gjenåpning av sivil ankesak. 3 saker ble avgjort.

4.2.4 Anker over sivile kjennelser og beslutninger

Antall mottatte anker over kjennelser og beslutninger i sivile saker var i 2011 136, mot 149 i 2010. Restansen ved årsskiftet 2011/2012 var 30, som er 10 flere enn ved forrige årsskiftet. Anke over kjennelse og beslutning avgjøres som hovedregel etter skriftlige innlegg. Retten kan imidlertid beslutte muntlig forhandling hvor dette finnes formålstjenlig.

Gjennomsnittlig behandlingstid for denne uensartede gruppen saker var 49 dager i 2011 – mot 46 dager i 2010. Det bemerkes at noen få saker som trekker ut i tid, forårsaker høy gjennomsnittstid.

Anker over kjennelser og beslutninger

4.2.5 Rettsmekling

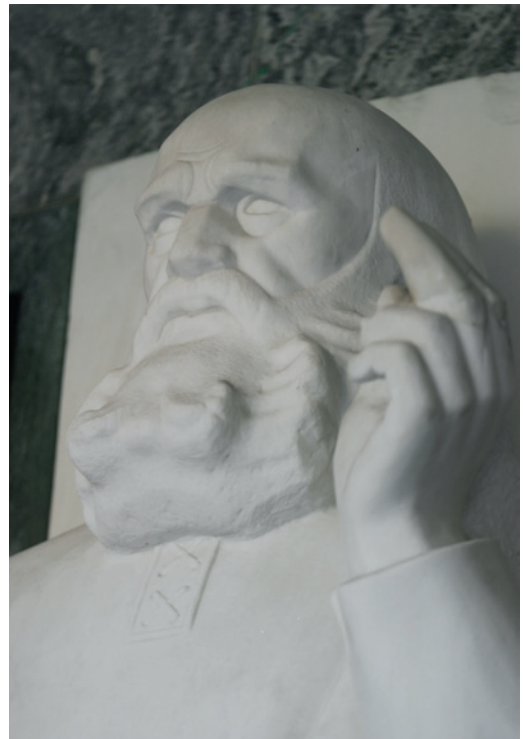
Rettsmekling er et likeverdig alternativ til tradisjonell behandling av ankesaker. I 2011 rettsmeklet lagmannsretten 9 ankesaker, hvorav 6 ble forlikt.

I tillegg kommer de forlik som inngås før eller under ankeforhandlingen, ofte etter initiativ fra saksforberedende dommer eller fra rettens leder, jf tvisteloven § 8-1, hvorefter retten på et hvert trinn av saken skal vurdere muligheten for å få saken løst i minnelighet.

4.2.6 Overskjønn

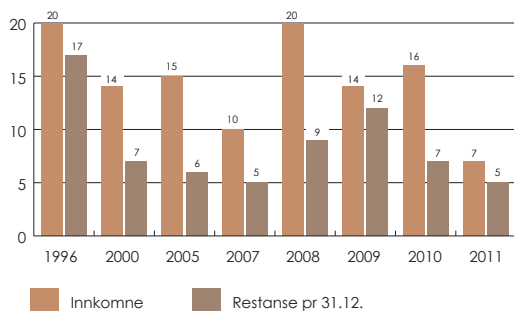
Lagmannsretten er overskjønnsinstans. Overskjønn settes med en lagdommer som rettens leder og to eller fire skjønnsmenn oppnevnt for den enkelte sak. Skjønns sakene knytter seg ofte til det offentliges erverv (ekspropriasjon) av fast eiendom og rettigheter.

Overskjønnsaker behandles vanligvis i befarings sesongen april – oktober. I Frosta-

ting lagmannsrett behandles overskjønn av to dommere i turnus på to – tre år. I 2011 mottok lagmannsretten 9 overskjønnsbegjæringer mot 16 i 2010. Restansen ved årsskiftet 2011/2012 var 5 saker.

Overskjønn

4.2.7 Anker til Høyesterett

Høyesteretts behandling av Frostating lagmannsretts avgjørelser i 2011 hadde følgende utfall:

SIVILE SAKER	Anke over dom	Anke over kjennelse og beslutning
2011	Nektet fremmet 32	Forkastet 39
	Stadfestet -	Stadfestet -
	Endret 2	Avvist 2
	Hevet -	Hevet 1
	Henvist 7	Endret -
	Forkastet 1	Opphevet 5
	sum 42	Nektet fremmet 5
		Fremmet -
		sum 52

STRAFFESAKER	Anke over dom	Anke over kjennelse og beslutning
2011	Anke over dom	Anke over kjennelse og beslutning
	Nektet fremmet 23	Forkastet 23
	Avvist -	Avvist 3
	Forkastet 3	Opphevet 4
	Opphevet -	Utsatt -
	Hevet 4	Fremmet -
	Fremmet 5	sum 30
	Endret 3	
	sum 38	

4.3 Mål for saksbehandlingstid ved lagmannsrettene

Justisdepartementet, med tilslutning fra Stortinget, har fastsatte mål for saksbehandlingstiden ved domstolene, uttrykt i form av norm for lengste, *gjennomsnittlige* saksbehandlingstid for henholdsvis straffesaker og sivile saker. For lagmannsrettene er kravet for straffesaker tre måneder fra saken kom inn til dom er avsagt. Var siktede under 18 år da handlingen ble begått eller er han varetektsfengslet, skal ankeforhandling i henhold til straffeprosessloven være påbegynt innen åtte uker etter at anken ble henvist.

For sivile saker stiller tvisteloven krav om at ankeforhandling skal holdes senest seks måneder etter at anken kom inn. Dom skal være avsagt innen fire uker etter avslutning av ankeforhandlingen.

Da noen typer saker ved lov er gitt særlig prioritet, men også som følge av ankesakenes ulike omfang og kompleksitet, vil saksbehandlingstiden kunne variere betydelig.

For anke over kjennelser og beslutninger er ikke saksbehandlingstiden tilsvarende målsatt, men for fengslingssaker gjelder det selvsagte at anken skal behandles snarest mulig, jf straffeprosessloven § 380. Det følger ellers av sakens karakter at enkelte typer midlertidige avgjørelser må treffes hurtig, mens andre avgjørelser uten større skade kan vente, f. eks. anke over sakskostnadsavgjørelser.

Frostating lagmannsrett har i mange år hatt oppmerksomheten rettet mot tidsfor-

bruket, både ved berømmelsen av sakene og i forbindelse med planleggingen av den enkelte ankeforhandling. I løpet av 2011 har vi også gjennomført en del rutineendringer, blant annet med tanke på å unngå «liggetid».

Lagmannsrettens gjennomsnittlige saksbehandlingstider tilfredstiller heller ikke i 2011 kravene i tvisteloven og straffeprosessloven fullt ut. Gjennomsnittstall avspeiler imidlertid ikke at det hovedsakelig er noen få enkeltsaker som – ofte med god grunn – trekker gjennomsnittet opp. De aller fleste avgjørelsene treffes innenfor lovens frister og de normer som ellers er satt.

Foto: Arne Hugdal

5. Fysiske og økonomiske rammebetingelser

❖❖ Frostating lagmannsrett har hovedsete i Trondheim tinghus, men har rettssaler i tinghusene både i Ålesund, Kristiansund og Molde. I Trondheim tinghus har også Sør-Trøndelag tingrett sine lokaler.

Trondheim tinghus ble totalrenovert tidlig på 1990-tallet. Betydelig ombygging ble i tillegg gjort i 2002/2003. I forbindelse med sammenslåing av Trondheim og Sør-Trøndelag tingretter i 2010 ble mindre ombygginger gjennomført - i all hovedsak knyttet til at møterom oppover i etasjene ble tatt i bruk til kontorer og møterom flyttet ned i 1. etg. Lagmannsretten disponerer fire rettssaler, bibliotek og kontorer til dommere og saksbehandlere. Det er sambruk med tingretten om møterom og bruken av de store rettssalene.

Ytterligere ombygginger planlegges med en mer rasjonell arealutnyttelse for å imøtekomme ønsket om bedre publikumsservice og forsterkede krav til sikkerhet og beredskap. Økende aktivitet og saker som involverer flere aktører enn tidligere nødvendiggjør felles utnyttelse av ressursene.

I Molde har Statsbygg, på oppdrag fra Domstoladministrasjonen, igangsatt arbeidet med prosjektering av nytt tinghus. Bygget er ikke finansiert og vil tidligst kunne komme på Statsbudsjettet i 2014. Lagmannsretten skal etter planen ha rettssal med tilhørende fasiliteter i bygget sammen med Romsdal tingrett, Romsdal jordskifterett og Frostating jordskifteoverrett.

Effektivitet, trivsel og et godt arbeidsmiljø påvirkes i stor grad av våre fysiske omgivelser og hjelpemidler. Domstolens brukere og ansatte forventer i dag tidsmessige lokaler og utstyr. Lagmannsrettens rettssaler i Ålesund, Kristiansund og i Trondheim tinghus er utstyrt med audiovisuelt utstyr. Det største møterommet/representasjonsrommet i Trondheim tinghus er oppgradert tilsvarende i 2011. Å holde tritt med informasjonsteknologiens utvikling krever stadig behov for nye investeringer. Et nytt prosjekt som skal bidra til økt elektronisk samhandling mellom aktørene i sivilsakskjeden er på trappene. Her skal Frostating være pilotdomstol. Det innebærer at saksdokumenter som i dag består av papir og sendes pr. post, skal sendes elektronisk.

Trondheim tinghus har trådløst gjestenett til bruk for advokater, journalister og andre besøkende.

På hjemmesiden til lagmannsretten, *www.frostating.no*, finnes praktisk nyttig informasjon for domstolens brukere. En stor del av hjemmesiden er oversatt til engelsk for å gjøre domstolen mer tilgjengelig for fremmedspråklige brukere og internasjonale kontakter.

Lagmannsrettens publiseringsløsning for egne avgjørelser har gjort det vesentlig mindre ressurskrevende å imøtekomme medias behov og offentlighetens krav på informasjon. Offentligheten har fri tilgang til et anonymisert sammendrag av de fleste av våre avgjørelser på domstolens hjemmesider. På en såkalt lukket presseside legges de fleste av domstolens avgjørelser umiddelbart ut i fulltekst, idet redaktøransvaret ivaretas av pressen. Ordningen er tatt godt imot av pressen. Tilgang til pressesiden skjer via tildelt passord.

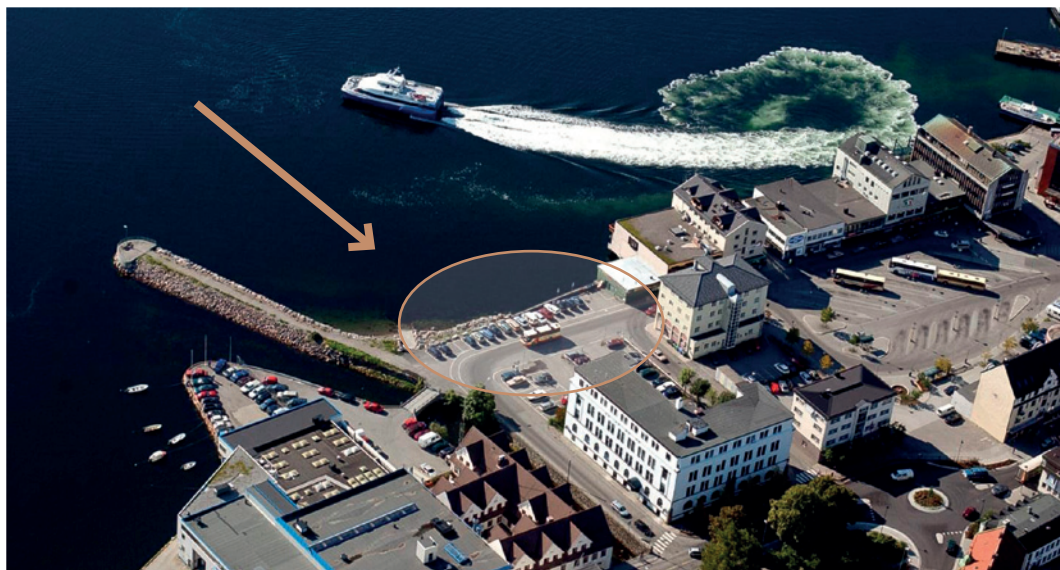
Frostating lagmannsrett hadde i 2011 en totalbevilgning på kr. 30.897.130. Av dette utgjorde kr. 26.914.105 lønn inkl. arbeidsgiveravgift.

Med rettssteder i Ålesund, Kristiansund og Molde utgjør reiseutgifter på kr. 2,4 mill. største driftskostnad utover lønn. Øvrige drifts-

kostnader utgjør kr. 1,5 mill. Domstolen hadde i 2011 et mindreforbruk på ca kr. 135.000.

Utenfor budsjett ble det i 2011 over domstolens regnskap utbetalt totalt kr. 11.127.165 i forbindelse med avviklingen av straffesaker. Beløpet dekker godtgjørelse og reiseutgifter til oppnevnte forsvarere, bistandsadvokater, sakkyndige, meddommere, tolker og vitner. Tilsvarende tall for 2010 var kr. 14.001.840. Utgiftene til forsvarere og bistandsadvokater utgjorde i 2011 kr. 6.616.136.

Videre ble det i forbindelse med fri sakførsel/ fri rettshjelp i sivile saker utbetalt samlet kr. 3.908.220 til dekning av utgifter til oppnevnte prosessfullmektiger, til meddommere, sakkyndige m.m. Dette gjelder i det vesentlige barne- og familiesaker.

***NYTT TINGHUS:** Nytt tinghus på denne tomte i Molde er under prosjektering.*

6. Aktuelt

Solveig Hanger – 50 år som saksbehandler i Frostating

❖❖ – Utrolig arbeidsom, alltid på jobb, flink og svært opptatt av jobben sin. Slik huskes hun av kolleger som har kommet og gått, mens Solveig Hanger har bestått – i over 50 år som saksbehandler i Frostating lagmannsrett.

I bresjen for ny teknologi i 50 år

Den beskjedne jubilanten mener selv at hun har fått nok oppmerksomhet og ønsker ikke å bidra til mer fokus. Men både *Adresseavisen* og domstolenes eget magasin, *Rett på sak*, fant henne verdig behørig omtale etter jubileumsmarkeringen som ble holdt i Trondheim tinghus sist høst. Og det er ikke vanskelig å finne andre som ønsker å hedre Solveig.

Mentor

– Hun var en slags mentor. Hun var flink. Det var hun som lærte opp mange av oss andre, sier en kollega.

I lunsjpausene har Solveig gledet dagens medarbeidere i Frostating med detaljerte skildringer fra sin tidlige periode som protokollfører i retten, i en tid da dagen gjerne startet med tur i robåt over fjorden til retts-

ALLSIDIG: Solveig har også gjort seg bemerket som laksefisker.

INNFELT: Solveig har arbeidet i lagmannsretten siden hun ble ansatt som 20-åring.

lokalet. Også faglig har Solveig til siste arbeidsdag vært en god kilde til kunnskap.

– Hun har vært meget hjelpsom overfor de øvrige – både kolleger og dommere – villig til å yte service med godt humør, sier en tidligere kollega.

Grovt regnet i normale årsverk kan Solveig ha lagt ned nesten 90.000 arbeidstimer i Frostating lagmannsrett. Det faktiske tallet er nok enda høyere.

– Hun var utrolig arbeidsom og veldig opptatt av jobben sin. Solveig var der bestandig, forteller kollegaene.

Et friskt pust

Solveig beskrives som et «friskt pust» da hun kom til sin første arbeidsdag i Trondheim tinghus den 5. oktober 1961. Samme år ble Jurij Gagarin det første mennesket i verdensrommet, og Ingrid Bjerkås ble ordinert som Norges første kvinnelige prest.

Noen månelanding fant imidlertid ikke sted før langt senere. Saksbehandlere og dommere var fortsatt dis, tiltaleformen var *De*. Selv nære kolleger i tett samarbeid omtalte den andre

med etternavn, som i Solveigs tilfelle den første tiden: *Frøken Hansen*. I dag er Solveig et kjent navn for de fleste på tinghuset. De som kjenner henne aller best, kaller henne bare Sol.

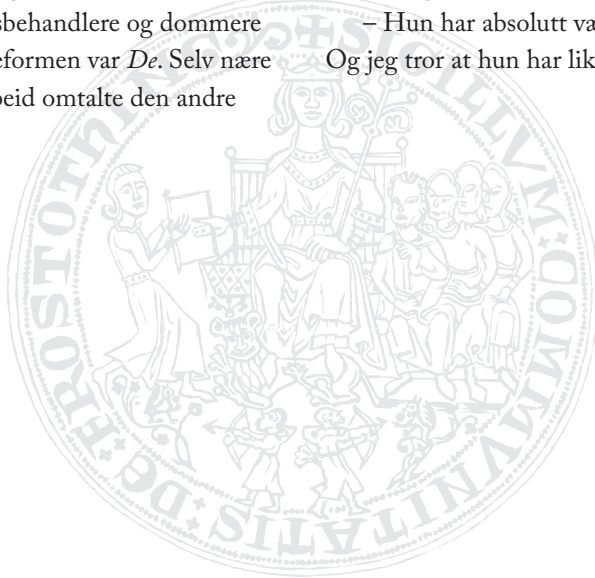
Teknologiens forkjemper

– Hun har tatt til seg ny teknologi før de fleste andre. Da datateknologi ble innført, fant hun virkelig sitt felt og har siden stått i bresjen for det, sier en kollega.

Solveig hadde sin siste offisielle arbeidsdag før årsskiftet. I en alder av 70 år var hun fremdeles i posisjon som rådgiver og driftskoordinator ved embetet, med ansvar for blant annet de stadig flere teknologiske hjelpemidlene som har fått fotfeste i domstolene i løpet av hennes tid.

– Hun var den som lærte opp meg. Hun var flink, pedagogisk og alltid den vi spurte hvis vi lurte på noe, sier en kollega, som mener Solveig kan beskrives som en lederskikkelse i Frostating.

– Hun har absolutt vært en lederskikkelse. Og jeg tror at hun har likt å være det.

Toppet karrieren med Kongens sølv

Torsdag 6. oktober 2011 markerte Frostating Solveig Hangers 50 år i lagmannsretten. Til stede var jubилanten, inviterte gjester og høytstående embetsmenn med overraskelser i ermet.

Nærmere 50 gjester var invitert til Trondheim tinghus da Solveig Hanger ble æret for den betydelige innsatsen hun har lagt ned for Frostating lagmannsrett i et halvt århundre.

Flere enn jubилanten ble synlig rørt da konstituert fylkesmann Brit Skjelbred fikk ordet under markeringen og kunngjorde tildelingen av Kongens fortjenstmedalje.

Begivenheten var en godt bevart hemmelighet for de aller fleste – også hovedpersonen selv.

– Jeg ble så overrasket! Jeg følte det nok litt som jeg sto ved siden av meg selv før det gikk opp for meg, sa Solveig til Adresseavisen, som omtalte medaljetildelingen i en artikkel med bilde den 10. oktober.

Og hun uttalte videre:

– Det var nok dem som trodde at jeg måtte ha visst om fortjenstmedaljen på forhånd. Men det er jo ikke slik at man automatisk får den. Så dette var helt uventet for meg.

Jubилanten fremsto som særlig beveget da døren ble åpnet og Fosenlagets sangkor ankom lokalet for å fremføre flere innslag med vakker korsang for de fremmøtte. Koret, som Solveig selv har vært med i siden 1968, var i all hemmelighet invitert til å bidra under begivenheten. Direktør Tor Langbach i Domstoladministrasjonen, førstelagmann Aage Rundberget i Frostating og sorenskriver Hilda Gerd Kolbjørnsen i Sør-Trøndelag tingrett fremførte taler og overrakte blomster og gavet i anledning dagen.

Morten Værnes

MEDALJEØVERREKKELSE: Kst. fylkesmann Brit Skjelbred (t.v) overrakte Kongens fortjenstmedalje og tilhørende diplom.

Den europeiske menneskerettsdomstol i Strasbourg – litt om bakgrunnen og om Domstolens oppgave i dagens Europa

✚✚ Etter å ha vært lagdommer i 15 år ble jeg våren 2004 valgt til dommer i Den europeiske menneskerettsdomstol (EMD). Jeg tiltrådte stillingen høsten 2004 og var dommer i EMD til høsten 2011. Det har vært syv givende år, ikke bare juridisk, men også på grunn av den innsikt som stillingen har gitt i europeiske forhold og i de utfordringer mange stater står overfor.

EMD er et organ innenfor Europarådet. Denne organisasjonen ble opprettet i 1949, og var det første konkrete resultatet av samarbeidet mellom statene i Vest-Europa etter annen verdenskrig. Etter seks år med krig skulle Europa ikke bare gjenoppbygges fysisk, men også gjenreises politisk. Det nye Europa skulle

baseres på tre grunnleggende verdier, nemlig demokrati, lovstyre og menneskerettigheter. Den europeiske menneskerettskonvensjon (EMK) ble vedtatt i 1950 av femten stater, blant dem Norge, og trådte i kraft i 1953. Senere har også de fleste statene i Øst-Europa blitt medlemmer av Europarådet, og sluttet seg til EMK, slik at konvensjonen i dag er bindende for 47 stater. Det forhandles for tiden om at EU skal slutte seg til EMK. I så fall vil også vedtak truffet av EU-organer kunne overprøves av EMD, i den grad vedtakene berører menneskerettigheter.

SVERRE ERIK JEBENS:

«Det har vært syv givende år.»

Like viktig som å opprette en konvensjon om menneskerettigheter er det å sikre at den blir overholdt. EMD ble opprettet som kontrollorgan til dette formål i 1959. Kontrollen skjer ved prøving av klager, som kan fremsettes av individer eller andre medlemsstater. Viktige særtrekk ved det europeiske klagesystemet er at EMD avsier dommer som er folkerettslig bindende, at EMD kan tilkjenne klageren erstatning for konvensjonsbrudd og at oppfyllelsen av EMDs dommer kontrolleres av særskilte organer, med Ministerkomiteén på toppen.

Dette er nok også de viktigste grunnene til at EMD er blitt hjemsoekt av så mange klager i de senere år, og langt flere enn domstolen har kunnet håndtere innen rimelig tid. En annen viktig årsak er at EMD har evnet å tolke EMK i takt med utviklingen i Europa, slik at rettighetene «ikke blir teoretiske og illusoriske, men praktiske og effektive», slik EMD har uttrykt det i mange dommer. I det følgende skal jeg forklare hva dette innebærer:

Det første eksemplet på EMDs utviklingspregete tolking er saken Tyrer mot Storbritannia fra 1978. Saken skrev seg fra en engelsk kostskole på Isle of Man, der slag med bjørkeris over baken hadde vært brukt

som avstraffelsesmetode mot ulydige studenter i flere århundrer. EMD anså dette for å være i strid med artikkel 3 i EMK, som forbyr nedverdiggende behandling. Ved vurderingen la EMD særlig vekt på at en slik avstraffelse var i klar utakt med samfunnsutviklingen ellers i Europa.

Saken Petrovic mot Østerrike fra 1998 viser på den annen side at ikke enhver progressiv idé kan likestilles med en menneskerettighet. Bakgrunnen var at en småbarnsfar hadde fått avslag på søknad om omsorgspermisjon, fordi dette var forbeholdt mødre. Han påberopte både retten til respekt for familieliv og forbudet mot diskriminering, men uten å få medhold.

STRASBOURG: Den europeiske menneskerettsdomstol.

EMD la vekt på at «pappapermisjon» den gang ikke var vanlig i Europa, og at staten derfor måtte gis et visst spillerom for politisk skjønn.

Det siste eksemplet jeg skal nevne under utviklingspreget tolking er saken Tomasic mot Kroatia fra 2009. Den gjaldt en kvinne som i lengre tid hadde vært truet på livet av sin tidligere samboer, og som til slutt ble drept av samboeren. Til tross for gjentatte anmodninger hadde kvinnen ikke fått effektiv beskyttelse av politiet. EMD holdt staten ansvarlig for brudd på retten til liv, som er beskyttet i artikkel 2. Dommen ble også basert på artikkel 1, som pålegger statene å «sikre» rettighetene i EMK, ikke bare å unnlate å bryte dem. Sammen med annen nyere rettspraksis av EMD innevarsler denne dommen en ny holdning fra EMD, i retning av å styrke vernet for ofre og potensielle ofre for alvorlig kriminalitet.

Mange klager avdekker grunnleggende svakheter i statenes rettssystemer. Særlig fra Øst- og Sør-Europa mottar EMD årlig mange klager over henholdsvis manglende uavhengighet og manglende effektivitet i de nasjonale domstolene. Et annet stort problem i mange stater er fengselsforholdene, særlig ved at fanger må sone i overbefolkede og helsefarlige fengsler. I en del slike tilfeller har EMD ikke nøydt seg med å avgjøre den konkrete klagen, men også pålagt vedkommende stat å rette den grunnleggende mangelen. Slike «pilotdommer» har i de fleste tilfellene ført til merkbar bedring.

Også de nordiske landene har måttet tåle domfellelser av EMD, men Sverige og Finland i langt større grad enn Danmark og Norge. De

norske sakene for EMD har vært relativt få, men mange har vært viktige og noen har ført til endringer i norsk rett. Som eksempler nevner jeg saker om kritiske avisreportasjer angående temaer av samfunnsmessig interesse, der EMD må sies å ha gitt større armslag for ytringsfriheten enn hva norske domstoler tradisjonelt har innrømmet aviser og magasiner. I saken Tønsbergs Blad mot Norge fra 2007 fikk avisen medhold i at ytringsfriheten var krenket, fordi norske domstoler hadde holdt avisen ansvarlig for å ha skrevet en kritisk reportasje om mulig brudd på boplikten for huseiere på Tjøme. På den annen side har EMD også i norske saker slått ned på avisreportasjer der folk er blitt «uthengt» på en urimelig eller unødvendig måte. Et eksempel på dette er saken A mot Norge fra 2009, der en norsk avis hadde gått for langt i å identifisere og mistenkeliggjøre en uskyldig person i forbindelse med Baneheia-drapene.

Menneskerettsloven av 1999 fastsetter at EMK er en del av norsk rett, og at konvensjonen skal gis forrang dersom det oppstår konflikt mellom den og intern norsk lovgivning. Norske domstoler må derfor ha EMK for øye i alle saker der konvensjonen kan tenkes å ha betydning. I praksis blir det som regel spørsmål om EMD har avsagt dommer om det spørsmål som den norske saken gjelder, og i så fall om å klargjøre betydningen av EMDs dom i forhold til den norske saken.

Lagdommer Sverre Erik Jebens, tidligere dommer i Menneskerettsdomstolen

Et knippe saker fra året som gikk

✚✚ Sakene i lagmannsretten berører i løpet av et år de fleste av livets fasetter. Her er et knippe – store og små – som vi har hatt til behandling i løpet av 2011:

Januar: Utlegg i fast eiendom

Lensmannen, i egenskap av namsmann, hadde tatt utlegg i en fritidseiendom som skyldnerens ektefelle hadde hjemmelen til. Eiendommen, som hadde en verdi på 5,5 mill kroner, var overført til ektefellen kort tid i forveien. Dette innebar etter lagmannsrettens syn en betydelig gave, og ektepakt var ikke benyttet. Gaver mellom ektefeller må skje ved ektepakt for å være gyldig, og utlegget ble opprettholdt.

Februar: En av mange saker vedrørende fiskerett i Gaula

Det rettslige utgangspunkt er at elva, og dermed også rettigheten til å utnytte fisket, tilhører grunneier. Gjennom utskiftinger på 1800-tallet har rettigheten noen ganger fulgt med selv om den utskilte eiendommen ikke har grense mot elva, andre ganger ikke. Formuleringene i utskiftingene er ofte uklare og dokumenter har kommet bort, og det må foretas en tolking av blant annet ordlyd, bruken av elva og forholdene for øvrig på stedet. I denne konkrete saken kom lagmannsretten til at eieren av den aktuelle strekninger måtte dele retten til fisket med en annen eiendom selv om denne ikke grenset mot strekningen.

Mars: Erstatning for mangler ved utleide lokaler

Utleide lokaler i Trondheim sentrum, som var gjenoppbygd etter brann, viste seg ikke å være egnet til leietakers formål, som var restaurant og discotek/nattklubb. Dette fordi det ikke var foretatt tilstrekkelig støyisolerende tiltak mot naboer. Leietaker fikk erstattet positiv kontraktsinteresse (lidt tap, fremtidig tap og påløpt tvangsmulkt) med til sammen ca 39,5 mill kroner.

April: Forvaring

En mann i slutten av 30-årene var dømt for drap på en eks-kjæreste. Under soning innledet han et forhold til en kvinnelig medinnsatt, men hun gjorde slutt på forholdet etter at hun var løslatt. Mens han hadde permisjon fra soning av drapsdommen, utøvde han vold mot henne og truet med å drepe henne. Han ble for dette idømt forvaring på 4 ½ år uten minstetid, som fanget opp både gjenstående soningstid av drapsdommen og de nye forholdene. Før drapet hadde han også utøvet vold mot minst en tidligere kjæreste.

Mai: Gjerdeplikt langs Dovrebanen

Foranlediget av en ulykke i Rennebu i 2007, hvor 17 storfe ble påkjørt av toget og døde, gikk fire kommuner langs Dovrebanen (strekningen Støren til Dovre kommunes sørgrense) til sak mot Jernbaneverket. Det var tvist om plikten til gjerdehold langs jernbanelinjen på denne strekningen lå hos kommunene eller hos Jernbaneverket. Lagmannsretten fant at Staten (Jernbaneverket), på bakgrunn av plenarvedtak i Stortinget i 1911 og avtalene som var inngått mellom de aktuelle kommuner og Staten da Dovrebanen ble anlagt i perioden 1911-1921, hadde overtatt plikten til å sette opp og vedlikeholde gjerder. Plikten består fortsatt, både nå og i fremtiden. (Saken står nå for Høyesterett)

Juni: Rekkevidden for ansvar etter bilansvarslova

En lastebilsjåfør ble påført varig skulderskade da han etter avsluttet kjøreoppdrag falt ned fra øverste stigtrinn under avstigning fra kjøretøyet. Lagmannsretten fant etter gjennom-

gang av lovforarbeider, rettspraksis, praksis fra Forsikringsskadenemnda og relevant juridisk teori, under tvil at skade som oppstår under av- eller påstigning som ledd i den naturlige bruken av kjøretøyet, falt inn under bilansvarslovens dekningsområde. (Saken står nå for Høyesterett).

Juli: Dyrevernloven

Et ektepar ble begge dømt til fengsel i 30 dager og tap av retten til å ha, bruke, handle med eller stelle hund i 5 år for grov vanskjøtsel av minst 12 hunder, hvorav 10 var i så dårlig forfatning da forholdet ble oppdaget at de måtte avlives umiddelbart. En av hundene var døende. Hundene var over tid holdt i for små bur, uten lufting, i et rom uten tilstrekkelig ventilasjon og renhold. Hundene var apatiske og bar preg av ikke å ha blitt stelt på lang tid.

August: Yrkesskade?

En omsorgsarbeider redde sengen til en «bruker» mens han var på toalettet i tilstøtende bad. Brukeren var psykisk utviklingshemmet og hadde epilepsi. Omsorgsarbeideren vred overkroppen for å holde øye med ham, og mens hun sto slik fikk hun smerter i ryggen, som et hekseskudd. Hun ble fraktet til sykehuset og operert neste dag. Prolapsen førte til at hun ble varig lam fra hoften og ned. Lagmannsretten fant at vilkårene for «arbeidsulykke» ved yrkesskade ikke var oppfylt.

September: Vold

1. Legemsfornærmelse med skadefølge

En tidligere ustraffet mann ble idømt en straff av fengsel i 60 dager for å ha dyttet en beruset person slik at han falt og fikk tannskader.

2. Legemsbeskadigelse

En mann på snaut 19 år ble idømt en straff av fengsel i 75 dager for uprovosert å ha slått en 14-åring i ansiktet slik at han besvimte og fikk en liten tannskade.

Oktober: Tvangsmulkt mot lakseoppdrett

Lakselus skader laksen, og det skal ihht lusforskriften foretas avlusing av hele akvakulturanlegget dersom forekomsten overstiger gitte mengder. Mattilsynet fører tilsyn og kan fastsette tvangsmulkt for å fremtvinge etterlevelse av forskriften. En oppdretter i Nord-Trøndelag fikk pålegg om avlusing, og det ble vedtatt tvangsmulkt fra en gitt dato. Avlusingen kunne kun skje ved hjelp av brønnbåt. Slakting var ikke noe alternativ. Samme dag fikk tre andre oppdrettere også pålegg med varsel om tvangsmulkt, med frister som umuliggjorde at den eneste tilgjengelige brønnbåten ville kunne komme til lakseoppdretteren i Nord-Trøndelags anlegg og gjennomføre avlusingen innen fristen som var satt for ham. Mattilsynets vedtak om tvangsmulkt ble derfor kjent ugyldig.

November: Injurier

TrønderAvisa trykket etter bryggebrannen i Fjordgata i Trondheim natt til 17. mai 2007 en artikkel hvor temaet var om det kunne være sammenheng mellom brannen og saken mot trønderske eiendomsutviklere som pågikk i Brasil. De samme personene var direkte og indirekte involvert på eiersiden i en restaurant i bryggen. Det ble antydnet at brannen var påtent, og at dette hadde sammenheng med at noen (eierne av restauranten) ønsket å skjule spor i forbindelse med hvitvaskingssaken i Brasil.

Avisen ble dømt til å betale erstatning (25 000 kroner til hver, i tillegg til 50 000 kroner som avisen tidligere hadde erstattet), idet utsagnet ble ansett injurerende, dvs både var egnet til å skade en annens gode navn og rykte og/eller tap av den for hans stilling eller næring fornødne tillit. Det nevnes for ordens skyld at politiets etterforskning har konkludert med at brannen *ikke* var påtent. (Saken er anket til Høyesterett).

Desember: Basestasjoner

I forbindelse med Jernbaneverkets utbygging av det landsdekkende kommunikasjonsnett GSM-R, som sikrer direkte forbindelse mellom tog og togleder, er det bygget basestasjoner plassert på egnede steder. Basestasjonene beslaglegger noe areal til mast og utstyrs-hytte, og de er ofte lokalisert sammen med basestasjoner som opereres av kommersielle aktører, f. eks Telenor og NetCom.

Basestasjonene i dette overskjønnet var plassert i utmarka, og tema var om beslaglagt areal skulle erstattes etter bruksverdi som landbruksareal (i dette tilfelle skogsmark) eller om verdsettelsen skulle baseres på det markedsnivået som kommersielle aktører betaler for å få tilgang til egnede lokaliteter for slike formål. Det verdimeslige spenn mellom alternativene er betydelig.

Overskjønnet avhjemles i januar 2012.

Et dommersukk

Går grensen nå her eller der?
Er naboens grav til besvær?
Skal barnet forbli hos sin mor
eller flytte til far som nyss før?

Bør ansatt få «bli ved sin lest»
eller slutte, slik sjefen syns best?
Skal kunden få heve sitt kjøp
og få'gjen det hele beløp?

Må NN ha fengsel som straff
når slaget så vidt bare traff?
Gid ungdommen sluttet å slåss
så slapp de å komme til oss!

Mon forlik vil være til gavn
og lette på saksøkers savn?
Er mekling da veien å gå
om tvisten god «sluttstrek» skal få?

Sukk, mangt bør man på seg forstå
og dertil forsiktig og trå
om saken skal ende med ro.
Man burde helst hett Salomo.

OJL

www.frostating.no

